

на Петър Григориеви^в Москва преобладаваше новото съвременно, което лъжа на студенина.

В Исаакиевският събор ме впечатлиха църковно-славянските надписи, създаващи ми впечатление, че се намирам в наша, българска църква. Започнах да ги чета и превеждам на Духно. Обясних й, че това е старобългарски, който две години сме изучавали в гимназията, като църковно-славянски. Чрез източното-православие^{то} се налага и в църквите на Русия. Тя знаеше някои подробности за "Кирилицата", но от мен научи, че Кирил и Методи са българи от Македония. С впечатленията си от тази обиколка из Ленинград, написах подробни писма на Милка, дядо Марин и на двамата си вуйчовци.

До 26 август се запознах с научните отчети от 1958 до 1960 година. Получих и първите си писма от Милка. В една от тях ми изпращаше снимка с децата. Васко беше на 6 години, а Маринчо на 2 години и 5 месеца.

Заедно с колегите от Лабораторията, посетихме спектакъла на руския ансамбъл "Симфония на лед" в зимният стадион на Ленинград. Веднаж след работа, Курбатов ме води в личната си овошна градина. Изненадаха ме хубавите ябълкови дървета с много плод. Колегата ми обясни, че това се дължи на влиянието на Балтийското море. Същия ден обаче съобщиха, че в източничните райони на Ленинградска област са паднали първите есенни слани, а беше 22 август. Препоръчваха засетите с царевица площи за зелено, веднага да се силажират.

Един ден си купих от зеленчуков магазин вносни домати, чушки, зелен лук и вносно сирене. Вечерта, в общата кухня на жилището се пригответи "българска салата", като пекох и белих чушките. Салатата комбинирах с сиренето и почерпих съквартирантите, които доста им се понрави.

На 28 август/неделя/, Духно ме води с електричката до Павловският дворец и огромните му паркове. След обед в Пушкино разгледахме Екатериновския и Александровския дворци. Навсякъде правих снимки. По-късно Фомин ми разказа, как през войната са успели да съхранят повечето ценности на дворците и статуите из парковете.

На 28 август получих много писма от Милка. В едно от тях ми съобщаваше че ми е изпратила колет, за да мога да го получа преди "9-ти септември". Бях й писал, че до 10 септември съм в Пушкино.

През тази седмица съквартирант в квартирата ми беше зоотехника Ерьомин, от Новооскольската птицеферма. Той беше аспирант на Фомин и добър събеседник.

На 29 август с радиоапарата в квартирата успях вечерта да слушам, макар и тихо радио София.

На 31 август, бяхме с Фомин в Птицефермата на Лабораторията и той ми показа стадото кокошки, на които от няколко години е преливана кръв от пуйки. Там ни свари проф. Сопиков, ръководител на темата по Вегетативната хибридиация. Споделих с него нашата работа по тази тема, както и отрицателните резултати. Той ми посочи като положителен резултат, по-високо-то живо тегло на кокошките. Отговорих му, че това лесно може да се получи и то по-бързо чрез отбора, без да е преливано кръв от пуйки. Проф. Сопиков внезапно се обиди и ни напусна, без да се сбогува. Въпреки че бях напълно прав, вероятно не следваше да опровергавам резултатите му пред Фомин и бригадира на птицефермата Бугаев.

На 2 септември с Фомин и Бугаев посетихме совхоз "Надгорний" и птицекомбината край Царское село". За пръв път бях в широкогабаритен кокошарник с 7 хиляди носачки, както

и в друг такъв за пилета-бройлери. Същия ден след обед беше събота. Заедно с Фомин, Бугаев и синът му, около 10-годишен, с камиона на Лабораторията отидохме за гъби, доста на юг^{Павловски}. Нощувахме след това в гората, на сеното донесено с камиона. Презди това, вечеряхме край запаленият огън с пригответените набрани гъби. Приятната вечер беше помрачена от лошо напилите се Фомин^{Бугаев и шофьора}, с донесеният от тях чист спирт. Наложи се с момчето да ги мъднем и тримата до сеното и завилем с едно одеало. Късно през нощта при нас дойде жена - гъбарка с едно 8-9 годишно момиче. Бяха се загубили в гората. Носеха две пълни кошници с гъби. Подсущиха се на огъня и нощуваха при нас.

Сутринта, моите махмурлии приятели ми се извиниха само, че не са пили от носената от мен мастика.

На 4 септември, с Фомин бяхме в Ленинградският с/стопански институт, катедрата по птицевъдство. Там беседвахме със Силвестър Иванович Боголюбский. След това бяхме в Изчислителният център на института при математика Горячин. Той ни запозна с изчислителните аналитични сметачни машини, новост за мене.

Завръщайки се след обед в Пушкино, заварихме колектива на Лабораторията в голяма тревога. Като нас в неделния ден, голяма група от служители и колеги, били с камион в гората за гъби.

На съборният им пункт в гората, главният счетоводител и зет му не се явили, вероятно се загубили. На следващият ден чрез милицията и хеликоптер ги търсили, но не ги открили. Едва на третия ден те сами се завръщат, попадайки на горски дом. Слушах описание на главният счетоводител за патилата им. Той беше участвувал във войната и много скитал из тези гори. Направих си извода, че не следва да участвувам в такива скитания.

На 6 септември се запознах с тематиката на колегите Тер Казарян и Абрамсон, от отдела по Соматична хибридирация.

През последната седмица в Пушкино получих доста писма, но колета от Милка го нямаше. С него исках да почерпи колегите по случай "9-ти септември".

На 8 септември, със служебната кола Фомин ме развежда из исторически известните райони на Ленинград, като си направих заявка за билет .Щях да пътувам за Москва на 11 септември.

Закупих и някои дребни подаръци за близките си. Направих и доста снимки. На връщане минахме покрай летището, през Пулково и покрай Пулковската обсерватория се завърнахме в Пушкино

Шофьора на колата, участвувал във войната в сраженията край Пулково, ми разказа някои от своите преживявания тогава. Вече рта в дома на Фомин гледахме по телевизията предаване за България по случай "9-ти септември".

На 9-ти септември почерпих с шоколадови бонбони всички колеги в Лабораторията и се сбогубах с тях. Същото направих и със съседите в квартирата ми. След това с Фомин ходихме да проверяваме в пощата за моят колет, а след това до нотариуса в Пушкино, където оставихме заверено пълномощно от мен на Фомин, за да може да го получи в мое отсъствие. След обед отбелязах празника, като ходих на кино и гледах филма "Два живота". Върнах се в квартирата и сам в стаята си изпях няколко от любимите ми песни за по-добро настроение, но не се получи.

Вече 95 дни бях далече от семейството си и Родината.

Вечерта Фомин ме покани да празнуваме празника в домът му. Накупих шоколадови бонбони и други почерпки и с останалите ми още дребни подаръци, носени от България отидох у тях.

Там сварих още две семейни двойки, колеги и фронтови другари на Фомин от Ленинградският с/стопански институт. Почерпих ги с последното си шише нашенска ракия, а след това прекарахме една забавна празнична вечер.

На 10 септември/неделя/ беше последният ми ден в Пушкино. С Фомин и синът му Миша, прощално се разходихме из парковете на Екатериновският дворец. Там случайно срещнахме и разговаряхме с известния проф. Давидов, отдавна пенсионер. Първото птичевъдство, което бях прочел на руски, беше неговото.

Вечерта в квартирата, слушах новините по радио София. От тях научих, че ФК "Берое" е победил "Спартак"-Плевен с 2:0. То-ва много ме зарадва.

Сутринта на 11 септември се сбогувах със съседите си в квартирата и с двата си куфара отидох в Ленинград, дето на гарата ги оставих на гардероб. След това ходих да си взема билета за влака от "Интурист". Щях да пътувам с влак № 31 в 23,45 часа вечерта. След това скитах на воля из града до 19 часа, когато по предварителна уговорка дойдоха да ме изпратят Ал. Ил. Фомин и Гр. Бугаев. Устроихме си прощалня вечеря в ресторант "Метропол". Донесоха ми писмо и от Милка. В него тя ми съобщаваше, че колета ми е върнат от Съветският съюз, заради хранителните продукти в него. Почуствах се неловко пред приятелите си. След вечерята на гарата, се раделихме много сърдечно, обещавайки си да не се забравяме, въпреки разстоянието и времето.

На 12 септември сутринта в 9 часа бях в Москва. По заявка от Търговското посолство се настаних в хотел "Золотой колос", в който заварих много българи.

До 18 септември водих безплодни преговори с заместника на Ана Александровна, която беше в домашен отпуск, за да се уреди посещението ми в ВНИИП-гр. Загорск. Въпреки утвърдената ми програма, се отказваше посещението ми там. Тогава поисках замяна с посещение в Института по генетика на Академията на науките на СССР при проф. Х. Ф. Кушнер и сътрудничката му Генри-

ета Копиловская. Това обаче много трудно се уреди и то само за еднодневно посещение. До тогава няколко дни помагах на няколко българи-специализанти по бързото им изпращане. Такъв беше случая с моят сквартирант по стая, минен инженер. Беше командирован за 20 дни до Кривой рог, а вече 5 дни нашите бюрократи го "разкатаваха" из Москва. Успях за един ден да му уредя всичко и го изпратя. В същия хотел беше и състудента ми Борис Симеонов, научен сътрудник в Института по пшеницата Генерал Тошево. Две дни и него развеждах из Москва. Тогава си купих радио-грамафон "Разсвет" за 105 рубли, ~~едно~~ походно леко разкладушка за 25 рубли и други по-дребни подаръци. Както бяхме пред ГУМ-а на Червеният площад заедно със Симеонов, наблизо до нас спря кола "Чайка". От нея слезе Станко Тодоров представител на България в СИВ. С него се бяхме срещали, когато беше Министър на земеделието. Позна ни и веднага се отби при нас. Назова ни по фамилии със Симеонов и ни попита по какъв повод сме в Москва. След като го информирахме, той ни обясни, че същият ден пътува за България и дошел да купи от ГУМ-а някои подаръци. След това се разделихме. За мен Станко Тодор беше културен и общителен човек.

На 18 септември, през целият ден бях при проф. Х.Ф.Кушнер и сътрудничката му. С тях водих много полезни разговори и запознат с работата им по Вегетативната хибридизация.

След като не можеше да се уреди посещението ми във ВНИИП гр. Загорск, не беше необходимо повече да стоя ~~неделе~~ в Москва.

Затова уведомих Търговското посолство и си купих билет за самолет и на 21 септември ~~за~~ да се върна в България. От посoltvoto mi dadoha nяколко писма за София и ме ползват като куриер. Същият ден ме извозиха със служебната кола до летището.

Този последен ден в Москва беше влажен и дъждовен, с темпе-

ратура +10 -⁺¹¹°С. При пристигането ми в София температурата беше + 25°С. Чакащият ме служител за служебните писма, ме извози с леката си кола до гарата, където предадох багажите си на гардероб. След това посетих семейство Исаеви и им предадох "разкладушката", като подарък. От тях се обадих на Милка и вечерта, тя ме чакаше на гарата в Стара Загора. Така след 108-дневно отсъствие благополучно се завърнах при семейството си.

След това в едномесечен срок представих в БАН подробен отчет по специализацията си в Съветският съюз.

Семейството си сварих в сравнително добро състояние. Само Маринчо беше доста отслабнал, поради прекараната бронхопневмония. Наскоро след завръщането ми, си купихме автоматична пералня "Рига", с която се облекчи доста прането на Милка.

Завръщайки се на работа в института, заварих в не много добро, състоянието на птицфермата. Щонков не разполагаше с моет организационен и практически опит. До края на октомври всичко приведох в нормален порядък. Даже си позволих да участвувам във волейболният есенен градски турнир с отбора на института. Отново спечелихме първото място.

През тази 1961 година бяха отпечатани следните ми научни трудове: а/- Ножчев Ст.- "Проучване влиянието на едрината на разплодните яйца върху племенните и продуктивни качества на кокошките"; б/- Ножчев Ст.- "Проучване влиянието на възрастта на кокошките върху племенните и продуктивни качества на получаваното от тях потомство"; и в/- Щонков Ц. и Ст. Ножчев- "Проучване върху отглеждането на пилета от СЗЧ за месо". И трите работи са в Известия на ЦНИИК-Костинброд, кн. XII, БАН, 1961 г. Четвъртата в колектив с П. Вълчев и Д. Балъзов под заглавие- "Типове дажби и годишни фуражни норми за птици", в раздел на книгата: "Типове дажби и годишни фуражни норми за раз-

личните видове и категории селскостопански животни", под редакцията на академик Н. Платikanov и Б. Чешмеджиев, БАН, С. 1961 г.

Съавтор съм на книгата "Наръчник по птицевъдство", изд. "Земиздат", С. 1961 г. /с. 325/, под общата редакция на проф. Ст. Куманов. Във в. "Кооперативно село", бр. 271, 1961 г. в колектив с Ц. Цонков е отпечатана научно-популярната ни статия - "Но 219 яйца от кокошка".

На годинния научен съвет на ИИИК-Костинброд, проведен от 30. IX. до 2. XII. 1961 година, на нас с Цонков ни беше дадена много висока оценка, почергавайки успехите ни със Старозагорската червена кокошка. През тази година отчетните научни съвети се провеждаха доста по-рано, поради решението на Министерският съвет от 1. I. 1962 година да се създава Академия на селскостопанските науки /АСН/.

През ~~тази~~ година ¹⁹⁶¹ проф. Въто Груев, при посещенията си в настоящия институт стана причина всички хабилитирани научни сътрудници да станем редовни членове на Съюза на учените в България. Так по негова инициатива беше създаден и клона на СУБ в Стара Загора. В него членувам без прекъсване от създаването му.

За мен 1961 година, с утвърждаването ми за старши научен сътрудник, специализацията ми в СССР и добрите резултати по работата ми със СЗЧ-кокошка, беше една от най-успешните в научната ми кариера. Все бях един от добрите специалисти-птицевъди в страната. Необходимо беше обаче да не надценявам възможностите си на най-обикновен човек, а да продължавам упорито да работя и се уча. Не трябва да забравям и грижите за семейството си, като по-активно помагам на съпругата си, защото децата растяха, а с това и грижите по тях.

XII. - СТАРШИ НАУЧЕН СЪТРУДНИК -
II - СТЕПЕН, КАНДИДАТ НА С/СТОД
ПАНСКИТЕ НАУКИ, И ЗАВЕЖДАЩ
СЕКЦИЯ "ПТИЦЕВЪДСТВО".

/ От 1962 до 1966 г.вкл./

От 1962 година започна периода от моят живот, когато следващо да доказвам, какво мога като специалист-птицевъд. По това време, в икономиката на страната бяха настъпили сериозни промени след преодоляване трудностите на прехода от частно-капиталистическите форми на производство и въвеждането на обществено-държавните такива. Бяхме вече във времето на петилетните държавни планове, свързани с първите признания на главо-замайването от изпълнението им. Правеха се опити за "скокове" в развитието на икономиката с помощта на внедряването на най-съвременните и научно-обосновани технологии и форми на производство. На науката и техническия прогрес се определяше водещата роля. Считаше се, че само чрез високо-ефективно и качественно производство ще може да се осигури в бъдеще по-пълното задоволяване на постоянно растящите нужди на хората.

По тази причина, нашият институт по животновъдство следващо на осигурява на селското ни стопанство все по-високопродуктивни породи животни и птици. На същите следващо да се разработят и съответните съвременни и ефективни технологии на отглеждане и хранене. Крайната цел беше получаването на евтина и качественна продукция: месо, мляко и яйца. Всичко това изискваше от научните кадри да разполагат с добра информация за

опита и достиженията на световната наука в областта на отделните отрасли на животновъдството. Необходима беше и добра материална база и средства за тази дейност. В нашият институт започна строителството на Лабораторна постройка и значително разширяване на животновъдените ферми. Както за всички научни сътрудници, така и за нас с Ц. Цонков възникнаха нови и много отговорни задачи, свързани с развитието на птицевъдството.

Новата 1962 година посещавахме в къщи, спазвайки семейните традиции. Васко вече посещаваше езикова школа с изучаване на френски език, заедно с дъщерята на кумовете Ваня, която беше една година по-голяма. Маринчо растеше под грижите на цялото семейство. Когато бях в къщи, се занимавах предимно с двамата си сина. Заедно с тях, в неделните дни ходех на Живкината баня, посещавахме в градските кина прожекцията на детски филми, а след обед се разхождахме до Азмoto или ги водех на футболните мачове на ФК "Берое". С Васко вече водехме често сериозни разговори, като понякога в тях се намесваше и Маринчо, често с въпросите "защо"? Обичаше да говори неразбрани думи, обяснявайки ни, че говорел като батко си на френски.

В работните дни, като пенсионер баща ми изцяло беше ангажиран с тях. Водеше Васко и Ваня на школата за френски език, а след завръшането им често ги извеждаше до Аязмото, Беш бунар и Кеп-Кедир. Майка ми се занимаваше с тях, когато бяха в къщи или играеха в двора. При тях често идвала и връстниците им от съседните дворове. Когато семейството на брат ми не беше по строителни обекти, на баща ми ставаше доста трудно да се справя с четирите си внучки и внучета.

От 1. I. 1962 година беше създадена Академията на селско-стопанските науки /АСН/. В нея бяха включени всички научни институти и опитни станции в областа на селското стопанство.

За председател на АСН беше избран академик Титко Черноколов, а за зам.председател академик Стефан Куманов. За секретар на отделението по "Животновъдство и ветеринарна медицина" беше избран академик Никола Платиканов. Аз бях включен в състава на Специализираният научен съвет по животновъдство към ЦНИИК-Костинброд, който заседаваше в сградата на АСН.

Тя беше в съседство на Агрономическият факултет, до радио "София". Само този съвет имаше право да хабилитира научните кадри по животновъдство в страната.

На 9 и 10 март бях делегат на Конгреса на профсъюза на работниците от селското и горско стопанство в София. Едва след него, прекратих напълно профсъюзната си дейност, продължила повече от 10 години. Вече можех напълно да се занимавам само с пряката си работа по специалността.

През тази година, създадохме първата размножителна птицеферма за СЗЧ-кокошка в Северна България/село Слатина-Ловешко

В Южна България такива поддържахме в село Броя Даскалови, село Оран и гр.Чирпан. Под мой контрол и грижи беше и племенната птицеферма в Института по памука -гр.Чирпан. Чрез всички тези птицеферми разпространявахме СЗЧ-кокошка в страната.

През пролетта с Цонков, отново бяхме лектори на курсове за зоотехници и бригадири-птицевъди провеждани в градовете: Търговище, Велико Търново, Хасково и Стара Загора. Една седмица бях изпратен от АСН да оказвам помощ на птицефермите в Толбухински окръг. В тази на гр.Генерал Тошево се запознах с младият ветеринарен лекар Иван Божков. Той беше от село Оризово-Старозагорско. От тогава с него сме приятели. По-късно той стана професор и Ректор на Тракийският университет в Стара Загора.

Често ми се налагаше да бъда и в София. Подготвяхме док-

лада за научната сесия по породообразуването и племенната работа в животновъдството, ко^{йто} се проведе от 27 до 31 май. Организатори: Министерство на земеделието, АСН и ВС "Г. Димитров".

На тази сесия аз направих подробно изказване по нашата работа със СЗЧ-кокошка. На сесията получихме много добра оценка с Чонков за провежданата от нас селекционна дейност. Ние с него на сесията поставихме за пръв път проблема във създаване на държавна организация за провеждане селекционно-племенната работа и производство на разплоден материал при птиците. За нейното научно и методично ръководство в перспектива, посочихме несобходимостта от Опитна станция по птицевъдство, ко^{йто} по-късно да прерастне в институт.

Докладът и изказванията от тази сесия бяха отпечатани от АСН в отделен сборник. След нея излезе Решение на МС № 219 от 19 юни 1962 година, с което СЗЧ.кокошка се признаваше за научно достижение и се препоръчаше за внедряване в страната.

Преди това, на 24 май завършилите гимназия през 1942 година в Стара Загора чествувахме 20-десет годишнина. Организаторите бяхме: Христо Шивачев, Цанко Христов, Димо Генчев, Иван Николов, Петко Кроснев, Недялко Боев и моя милост. Участвуваха и съученичниците ни от девическата гимназия. Бяхме над 200 души.

На 23 май се събрахме в двора на гимназията и си направихме равносметка за реализацията ни в живота, като почетохме и паметта на починалите. Вечеряхме в ресторант до езерото /Камдамъкът гъол/. На 24 май участвувахме в ученическата манифестация.

След това обядвахме на Старозагорските бани. Навсякъде правихме снимки. Обещахме си след пет години отново да се съберем.

От 4 до 9 юни с Милка участвувахме в екскурзията за обмяна на опит, организирана от нашият институт. Бяхме 30 души колеги и технически персонал, като пътувахме с автобуса на институт-

та. Милка, от началото на година беше преназначена за техник към отдел "Фуражно производство". Посетихме следните институти: по енергетика в гр. Карнобат, по пшеницата в гр. Генерал Тошево, по свиневъдство в гр. Шумен и опитната станция "Образцов чифлик" край гр. Русе. В растениевъдните институти имаше и отдели по животновъдство с научни сътрудници, а в гр. Генерал Тошево и такъв по птицевъдство /Дойка Томова/.

От януари 1962 г на нашият институт бяха дадени 4 щатни бройки за научни сътрудници. Трите от тях бяха за такива по птицевъдство. Конкурсите на кандидатите за тях бяха проведени от 14 до 17 юни в София от АСН. Аз бях в комисията за изпита по птицевъдство. Класиралите се с най-добър успех бяха назначени за научни сътрудници. Спечелилите конкурса бяха: Борис Стоименов по икономика на птицевъдството, Тодор Тодоров по икономика на говедовъдството, и Никола Бачев за работа с пуйките. Известни затруднения имахме по храненето на птиците където колегата Неделчо Йовчев с най-добър успех беше с до-
бър 13,51, а се изискваше най-малко много добър /4,5/. За да не загубим щата или обявяваме нов конкурс, търбващ да убеждавам академик Н. Платиканов да му завиши оценката. Този наш комисар промисл с този човек, по-късно ни създаде много напречности.

Нашата секция "Птицевъдство" беше вече с четири научни сътрудници, понеже Н. Йовчев беше включен към отдела "Хранене на селскостопанските животни".

По същото време в института бяха назначени: Никола Йосифов Марулов за химик и Райна П. Григорова за зоотехник.

При работата си с птицефермите извън института, често ползвах бригадира Жеко Касабов и зоотехниците-птицевъди от племенните инспекции: Никола Генчев от Стара Загора и Цанко Нановски от Пловдив. Последният ми беше състудент.

През 1962 година доста време отделяхме с Йонков, за да пишем книгата "Племенната работа в птицевъдството", която бяхме договориали с ДИ "Земиздат". При една от срещите ни с академик Ст. Куманов, ние му предложихме и той прие да ни бъде водещ съавтор с описание на породите. В края на годината книгата беше предадена за печат. Освен това през годината имам отпечатани и две научно-популярни статии: а/- Ножчев Ст. "Птицевъдството в института по животновъдство - гр. Стара Загора", сп. "Селско-стопански науки" № 3, 1962 г и б/- Ножчев Ст и Ц. Йонков - "Новата порода Старозагорска червена кокошка", в. "Кооперативно село, брой 146, 1962 г.

По време на домашният ни отпуск цялото семейство бяхме на Старозагорските бани в едно от бунгалата на ОК на БКП. За едно със семейството на старият ми приятел шофьора Петър Минков прекарахме много добре. Той се опита да ме направи рибар но не успя. С децата през ден се къпехме в минералната баня, а през останалото време скитахме из околните гористи хълмове.

След това за укрепване здравето на Маринчо, само с него бяхме с карти за почивка в профсъюзния дом "Дружба" край гр. Варна. Тогава една такава карта струваше 8 лева/нощувка и храна

През това време, Васко беше в с. Розовец при дядо си Марин.

На морето, първите два дни имахме неприятности с Маринчо, който непрекъснато плачеше за баба си Бучи. Накрая условно писахме писмо до баба му да дойде на морето и той все чакаше, че на следващият ден тя ще пристигне. Така се успокой.

След като се завърнах на работа, Йонков излезе в домашен отпуск. След което веднага замина на специализация в Чехословакия. Преди заминаването си хранеше надежди, че ще може да се премести на работа към Зоотехническият факултет в София, като завеждащ новооткритата катедра "Птицевъдство". Даже ми

беше оставил заявление за напуштане нашият институт. Завърналият се обаче от САЩ доцент по овцевъдство Т. Ванчев, решава като бивш партизанин, че може да стане птицевъд и оглавява новата катедра. По този начин попречи на птицевъда Ц. Йонков. Според Йонков, който познаваше Т. Ванчев много добре, последният ¹ ако има интерес може и "космонавт" да стане, като не ~~бе~~ ~~ти като твой~~.

Тази есен трябваше да се занимавам и с подготовката на новопретите млади научни сътрудници по птицевъдство. До края на годината с помоща на бригадира Ж. Касабов и техническият персонал успях да извърша отбора на ярките и формират основните стада в нашата птицеферма. Същото извърших и в птицефермите на АПК-то и Института по памука в гр. Чирпан. Там ми помогаше и зоотехника от племенната инспекция-гр. Стара Загора, Никола Генчев. През тази есен следваше да изнасям и лекции пред зоотехници от птицефермите на АПК, пред ръководители на люпилните ~~стъм~~ "Живснаб" и пред гледачи на птици. На два пъти бях на заседания на специализираният съвет по животновъдство в София и на два пъти в Министерство на земеделието, където обсъждахме възможностите за изграждане на международен център по междулинейна хибридиация на птиците към СИВ. Въобще последното тримесечно на годината бях много натоварен.

През декември на посещение при нас беше проф. Ландau и научният сътрудник Йозеф Тласкал, от института по птицевъдство "Иванка при Дунава" - гр. Братислава. Йонков бил няколко месеца, като специализант при тях.

Изненадващо за мен, през тази есен Министерският съвет ~~т~~ издале Постановление за създаване на Опитна станция по птицевъдство в ДЗС-гр. Кубрат. Във връзка изразеното от нас с Йонков ком мнение на научната сесия за такава станция, Д. Балъзов и

К.Иванов правят предложение до МС за създаване на институт по птицевъдство в гр. София. Ние с Цонков считахме, че е още рано, защото нямахме подгответи кадри за такъв институт или Опитна станция. Зам. Председателя на МС, Пенчо Кубадински го приема само за Опитна станция и го изпраща в своя край. Това създаде доста усложнения за нас птицевъдите през следващата година, до отменяне Постановлението.

През тази есен в института беше изпратен на работа Кочо Караджов, бивш директор на Фуражният Институт гр. Плевен. Бил уволнен, след сериозни противоречия с Пенко Герганов - първи секретар на ОК на БКП в гр. Плевен. Академик Т.Ченоколов, като състудент на К. Караджов, го устройва временно на работа при нас. С него станахме добри приятели и често събеседвахме.

В края на годината обстановката в семейството ми доста се усложни. Баща ми получи заболяване на простата и започна лечение при съученика ми д-р Хр. Шивачев. Той обаче започна да го лекува погрешно за папилом в пикочния мехур. Това наложи Васко, като ученик в I-ви клас, сам да ходи до училище "Кирил Христов", а Маринчо да го запишат и водим с нас в детската градина на института.

Въпреки голямото ми натоварване с работа, бях избран от месец декември и за секретар на ППО на БКП в института. Атанас Христов беше освободен, като задочен аспирант.

Материално обаче семейството ми беше по-добре, което ни позволи да започнем да внасяме отнапало по 20, а след това по 50 лева месечно в ДСК спестовен влог.

Независимо от напрегнатата обстановка в работата и семейството, за нас 1962 година беше успешна и добра.

Новата 1963 година посрещнахме, спазвайки семейните традиции. След 22 часа оставихме децата с родителите ни край

елхата, а ние с Милка отидохме да я посрещаме в Кумовете.

С Постановление № 149 на МС от 6.IX.1962 г/пункт № 18/ и решение на Президиума на АСН от 11.IX.1962 г, от 1^я Януари 1963 г се променяше структурата на нашият институт, като се закриваха отделите по Свиневъдство и Физиология на домашните животни. Новата структура на института беше следната: а/-секция "Говедовъдство", със завеждащ ст.н.сътр. II ст.- Андон П. Геров; б/- секция по "Овцевъдство", със завеждащ ст.н.сътр. II ст.- Петър Д. Минев; в/- секция по "Птицевъдство" със завеждащ ст.н.сътр. II ст.- Стефан В. Ножчев; г/- Лаборатория по хранене на домашните животни, със завеждащ ст.н.сътр. II ст.- Стоян Канев; д/- група по икономика на животновъдството, с отговорник н.сътрудник Борис К. Стоименов и с/-група по фуражно производство с отговорник н.сътрудник Стефан Димитров.

Научните сътрудници по свиневъдство: Андрей П. Андреев стана асистент в Зоотехническият факултет-гр. София, а Михаил Ас. Мачев се премести в института по свиневъдство-гр. Шумен.

Научният сътрудник по физиология Иван Н. Маджаров се премести в ЦНИИЖ-Костинброд.

Дадени ни бяха три нови щатни бройки за научни сътрудници: по говедовъдство, по овцевъдство и по икономика на овцевъдството. На конкурсните изпити най-висок успех от кандидатите имаха: Иван Русев Карабалиев, Иван Запрянов Бончаков и Мария Танчева Йовчева, съответно по говедовъдство, овцевъдство и икономика на овцевъдството. Въз основа на сериозни сигнали за нарушения при провеждане на конкурсните изпити, от АСН беше назначена анкетна комисия. Като секретар на ППО на ВКП и аз бях сигнализиран от Петър Минев, за такова нарушение при изпита по икономика на овцевъдството. Директора Кацаров пред мен отхвърли нарушенията като неоснователни. Едва след при-

ключване проверката на анкетната комисия, изпита беше обявен за редовен и посочените кандидати с най-висок успех назначени за научни сътрудници.

Нови щатни бройки ни бяха дадени и към производствената база. За главен инженер беше назначен Илия Иванов Атанасов, за старши счетоводител Кирил Атанасов Кръстин^и за зоотехник на овцефърмата и птицефърмата Никола Ст. Паскалев. Последният като техник - птицевъд завърши задочно преди това Зоотехническият факултет. На неговото място, за техник назначихме временно зоотехничката Златка Ат. Бончакова. На мястото на преместилият се във Велинградският ветеринарен институт-Ст-Загора д-р Любомир Дим. Костов, беше назначен д-р Кирю Петков Кирчев. Той беше от с. Ковачево и мой съученик от прогимназията в Раднево.

На секция "Птицевъдство" за работа със СЗЧ-кокошка ни бяха отпуснати две щатни брой за техници. Такива назначихме: Тотка Димова Захариева от закрития отдел по "Свиневъдство" и Станка Йорданова, завършила селскостопанският техникум в гр. Айтос. Тя беше от с. Скалица, Ямболско, но омъжена в Стара Загора. Със средства от фонда "Птицевъдство" в птицефърмата през годината построихме един опитен кокошарник с 12 отделения с общо за 1200 кокошки-носачки, и преустроихме старото помещение във вътрешния двор в такова за отглеждане на пуйки.

Въз основа на Постановление № 149 на МС, АСН издале заповед № 611 от 24 април 1963 г за внедряване на Старозагорската червена кокошка в практиката. Тази задача се възлагаше и на племенните инспекции в Стара Загара и Пловдив с зоотехниците-птицевъди в тях: Никола Генчев и Цанко Нановски.

През тази година, в размножителните птицеферми със СЗЧ-кокошка имаше под индивидуална контрола на носливостта над 8 хиляди носачки със средна носливост над 160 яйца. Най-високо

ка средна носливост по 210,4 яйца на кокошка беше получена в птицефермата на института по памука-гр.Чирпан.

По повод внедряването на СЗЧ-кокошка на 15 март 1963 г. Министерство на земеделието проведе в гр.Чирпан голямо съвещание ръководено от зам.Министъра Вълчо Матеев. Присъствуваха над 200 зоотехници от цялата страна. На него аз изнесох основният доклад и две лекции по отглеждането на кокошките. Поне късно такива лекции изнесох и пред два семинара по птицевъдство със зоотехници от ОНС гр.Стара Загора и гр.Ямбол.

По същото време бях на няколко заседания на специализирания съвет по животновъдство в София, а също и в М-во на земеделието, където със Стоян Стоянов/Ин/ изготвихме доклад до МС за породното подорение на птиците в страната.

Освен това, през годината на няколко пъти бях изпращан от АСН в ДЗС гр.Кубрат, докато успеем да отменим Постановлението на МС от 1962 г за създаване там на Опитната станция по птицевъдство. Преди това в изпълнението на това Постановление, АСН назначава последователно за директори на тази станция авторите на предложението до МС: Димитър Балъзов и Койчо Иванов. Те са го предлагали да бъде в София и сега след кратък престой в ДЗС гр.Кубрат си дават оставките, не само като директори, но и като научни сътрудници и се устрояват другаде на работа. Тогава АСН назначава за такъв директор Алекси Димов, научен сътрудник по птицевъдство в КОС гр.Видин. Той приема, но след то-
бъ се отказва и също се премества другаде на работа.

По тази причина АСН ме изпраща до ДЗС-Кубрат на няколко пъти, за да обоснова, защо там не следва да бъде Опитната станция по птицевъдство. Веднаж с колегата Райко Дончев предложих и пълен проект, по начина на изграждането й. С това предизвикахме АСН да изпрати в ДЗС-гр.Кубрат комисия на високо ниво

водена от академиците Ст.Куманов и Н.Платиканов, ~~и участнико~~^{носа}, ~~и не ме~~⁴⁸, Д.Балъзов и д-р Никола Шишков. Тая комисия беше в Кубрат от 26 февруари до 2 март. След това, двамата с Р.Дончев от 18 до 24 март бяхме изпратени от АСН да обикаляме из окръзите: Шумен, Русе, Варна и Плевен, за да търсим ново по-подходящо място за станцията. Ние предложихме на АСН на първо място ДЗС- гр.Варна и на второ ДЗС "Г.Димитров", край гр.Плевен.

Последва дълга пауза по тази "Кубратска история". По това време Ц.Цонков се завърна от 8-месечната си специализация в Чехословакия и аз го запознах с "Кубратските ни "истории".

Внезапно на 20 юни по телефона ни се обади академик Т.Черноколов. Искаше на 21 юни сутринта да го чакаме в института по свиневъдство-гр.Шумен. Щял да дойде и ни вземе с кола, за да отидем в ДЗС-гр.Кубрат. Пътувахме с Цонков през нощта и сутринта бяхме в Шумен. Към 10 часа пристигнаха със служебната "Чайка" академик Т.Черноколов и секретаря ~~на~~ по селското то стопанство на ЦК на БКП, Иван Пръмов. С последния бяхме със студенти и се познавахме добре. Заедно с тях пътувахме до ДЗС гр.Кубрат, където те имали среща със секретарите на ОК на БКП от градовете: Разград, Русе, Шумен, Силистра, Толбухин и Варна. Там следвало окончателно да се реши проблема с Опитната станция по птицевъдство. Нас ни водили, в случай на нужда, за да ни използват като консултанти. По време на пътуването Ив.Пръмов ни критикува, че сме искали птицевъдната станция да бъде само в София, а тя следвало да бъде в селскостопански район. Отговорих му, че ~~като~~ макар и ~~селско~~ стопански, района на ДЗС-гр.Кубрат, през есенно-зимният сезон е напълно изолиран от останалите райони на страната. Академик Т.Черноколов ни посочи, че като специалисти следва ясно да посочваме мнението^{си} и да не се страхуваме, а Пръмов посочи, че след Априлскияplenум имаме та-

Кава възможност. Щонков обаче ~~подсигури~~, че все още е опасно да се оспорват решенията на по-висшите партийни и държавни органи. ~~Постига~~ случая с тримата колеги, отказали да отидат и работят в създадената нова станция по птицевъдство. След това допълни, че научил от мен, че МВР доскоро е държало изолирани голяма група проститутки в филиала "Светослав Тертер" на ДЗС гр. Кубрат. Защо и сега се настоява птицевъдната наука да бъде изпратена и изолирана на това същото място - ДЗС-гр. Кубрат?

Пръмов, явно недоволен замълча, а академик Т. Черноколов заяви че ще използва този пример като основателен довод пред МС за отмяна решението по този проблем.

В ДЗС-гр. Кубрат ни очакваша ~~и се~~ събраха с академик Т. Черноколов и Иван Пръмов в кабинета на директора. Ние с Щонков останахме отвън, за да бъдем на разположение при нужда.

Срещата продължи повече от два часа. След нея, без да ни информират, академика и Ив. Пръмов се сбогуваха с нас и заминаха с "Чайката" за гр. Толбухин. Ние с Щонков се предвишихме с джипката на ДЗС-то до гарата в гр. Русе и с влак се прибрахме в Стара Загора.

След около две седмици Министерският съвет отмени решението си за създаване на Опитната станция по птицевъдство в ДЗС-гр. Кубрат. Не разбрахме обаче, дали академик Т. Черноколов е ползвал нашите доводи. Така приключи тази наша "кубратска история", коствала ни толкова загубено ценно време. Често сега си спомням за нея, защото не зная каква щеше да е съдбата на птицевъдната наука, ако станцията беше изградена в ДЗС гр. Кубрат. След 10 ноември 1989 година, също така безответно от некомпетентни и продажни хора беше ликвидирана птицевъдната наука и науката въобще в България.

Обстановката в съмейството ми продължаваше да се влошава, поради погрешното и неуспешно лекуване от страна на д-р Хр. Шивачев на баща ми. Той продължаваше да лекува "папилом", а ние с д-р Симеонов бяхме убедени, че всичко е резултат на простата.⁷² От баба си знаех, че дядо ми Стойчан почива на същата възраст, на каквато беше баща ми от увеличената си простата жлеза, поради невъзможност да уринира. Въпреки това д-р Шивачев на 7 март 1963 година оперира баща ми, за да отстрани несъществуващия папилом в пикочният му мехур. След операцията той ми се обади по телефона и призна грешката си, успокоявайки ме, че след като се възстанови баща ми, наново ще ~~му~~ операира ~~мене~~ за да отстрани простата⁷³ жлеза. Тази излишна операция и повторната след това, стана⁷⁴ причина да получи хроническо възпаление на два пъти отваряният пикочен мехур, което по пикочните канали обхвана бъбреците му и ги ликвидира. Баща ми обаче продължаваше да вярва в д-р Шивачев.

На същата дата, 7 март почина внезапно вуйчо Кънчо от инфаркт. Много тежко понесе смъртта му моята майка. След смъртта на баща им, дядо Георги, той е поел тогава издръжката на цялото семейство с двете си сестри и още един брат. ~~Среда~~ беше по-
нала най-голямата леля Марийка. Оставаха⁷⁵ вуйчо Колю и моята майка.

След около месец д-р Хр. Шивачев оперира баща ми и ~~махн~~ на простата⁷⁶ му жлеза. Но раната му доста време не зараства и започна дългият и мъчителен процес, за който вече споменах. Баща ми до края на живота си показва рядка психическа устойчивост. Той продължи да участвува в общественият живот на града като общински съветник и в квартала като председател на ОФ-организацията. В кварталния клуб постави телевизор и радио-грамофон, където през денят се събираща предим пенсионерите, а вечер

младежите от квартала. Въпреки лошото си здравесловно състояние, той винаги беше готов да светва и подпомага съкварталците. Той беше роден общественник и беше уважаван не само от скварталците, но и от съграждането си. Стараеше се да се грижи за внуките и внуците си. Понякога му се чудех, как намира физически и психически сили, за да го върши.

По това време съдействува активно на брат ми, при устройването му в едностаен апартамент в новопостроен блок на Строителни войски срещу Халите. По този начин през лятото на 1968 година и моето четиричленно семейство се разшири в двете източни стаи на башината ни къща. Майка ми обаче се настани сама в западната слънчева стая, а принуди баща ми, за да не я беспокои като болен, да нощува сам в полуутъмната малка вътрешна стая. Това предизвика у него сериозна психическа депресия.^{се} Оплака ми, че майка ми като egoистка и еснафка, го е отписала вече от живота си. В тая стаичка той животурка до края на живота си.

Ние с Милка^{настанихме} във вътрешната източна стая двете деца, като закупихме две нови пружинени легла. Леглото на Васко беше до западната стена и с картина над него "Мечета в гората". Маринчово легло беше до източната стена и картина над него "Тримата богатири", за да го пазели когато спи. Между леглата до северната стена поставихме триклиният ни гардероб.

Братата към всекидневната-салон рядко полвахме, за да не беспокоим родителите си, особено болният **ми баща**.

В другата стая с Милка разположихме до източната стена нашата спалня, а до западната стена сгравасяхме диван. Между тях, по близо до северната стена монтирахме новозакупената на това печка. През зимата с нея се отопляхме, като седмично разходвахме по 20 литра нафта, струваша тогава 3 лева. Зад печката

в северната стена имаше вграден стенен гардероб. До южният прозорец на стаята беше масата. В юго-западният ъгъл беше вратата към стаята на децата, а до нея на юг врата за пряко излизане навън на площадка. От нея с три стъпала се слизаше на двора. Лятната кухня до къщата се ползваше за пране, готовение и миене на съдовете. Така че вече моето семейство беше битово сравнително добре устроено.

Независимо от това, с хонорарите получени от писателската ми дейност с Милка направихме първата вноска в ДСК, която след това закръглихме на 1200 лева. Това ни даваше право да набираме лихво числа за получаване 4,200 лева заем за жилищно строителство. Същият се изплащаше в двадесет годишен срок.

С него планирахме в бъдеще да си построим собствен апартамент.

Всеко беше вече на 8 години и ходеше сам на училище и на школата за изучаване на френски език. Маринчо продължавахме всеки ден да водим с нас в детската градина на института.

От 12 до 15 май бях на екскурзия с кораб до гр. Одеса. Бяхме 100 души секретари на ППО и беше организирана от ОК на БКП в града. Струваше ни по 150 лева на човек. Одеското пристанище ме изненада с големите си възможности да приема едновременно много кораби. Като такова било трътото в света.

По време на нашият престой на пристанището, пристигна флотилия от 21 броя траулери /рибарски кораби с три хиляди водоизместимост всеки/ и колям кораб-майка за преработка на уловена риба. Завръщаха се след няколко месечен риболов из световните океани и бяха посрещнати много тържественно. След двумесечен ремонт на траулерите, отново щяха да потеглят из световните океани на риболов.

Одеса тогава имаша 800,000 население, доста разнородно.

С автобуси обиколихме всички райони на града, както и един колхоз на 20 км извън града. Срещнахме и доста българи. С едно дете-русначе, на възрастта на Васко си разменяхме адресите, след което доста си кореспондираха. Имам запазени доста снимки от тази екскурзия.

От 27 май до 2 юни, и тази година проведохме с автобуса на института обиколка из институти на страната, в които участвувахме и ние с Милка. В град Плевен посетихме Фурненият и Лозаро-винарският институти, както и Лозаро-винарското училище. В тях работеха състудентите ми: Рад. Шентов, Марин Иванов и Иван Славков. Последният беше от "мамската" ни група. Следващият ден посетихме Института по царевицата в гр. Кнежа, където от скоро имаше научен сътрудник-птицевъд - Томичката. До вечерта бяхме в Опитната станция по животновъдство - гр. Видин. Миняхме през град Белоградчик и се отбихме до пещерата "Магурата". Нощувахме във Видин и след като разгледахме крепостта "Баба Вида", се предвижихме пряко за София през Петроханският проход. Отбихме се само в Института по животновъдство - Костинброд. Нощувахме в София като двамата с Милка гостувахме на семейство Пенка и Кирcho Исаеви. На следващият ден, през градовете Перник и Кюстендил, по дълго време се отбихме и разгледахме Рилският манастир. До вечерта ходихме и до гр. Петрич, но се върнахме и нощувахме в хотела на град Сандински. През нощта се наложи да изнасяме от хотела, заедно с леглото Мехника Митко Ситев. Този добър човечец много силно хъркаше. Сутринта посетихме Опитната станция по овошарство и лозарство близо до града и след това през Предела, Банско, Якоруда, Велинград, Пазарджик и Пловдив. След доста уморително пътуване се прибрахме в Стара Загора. Навсякъде правихме снимки.

На 13 юни 1963 г. представителна група на института пристъствува при откриването от Т. Живков на Адотно-торовият завод.

На 12 юли/Петровден/, много тържествено ние птицевъдите чествувахме "Денят на птицевъда". С Цонков мечтаехме в бъдеще да го превърнем в общо национален птицевъден празник. Тази година, птицевъдният ни колектив броеше 30 души. На тържеството аз отчетох успехите ни, както в страната, така и първото място в съревнуването на института. Наложително е да посоча имената на птицевъдите, с които вече над 10 години работехме.

Те са следните: Трайко Петров, Радка Иванова, Мария Василева, Райна Ганчева, Дина Дичева, Дина Тенева, Гена Стойнова/Набора/, Иванка Генчева, Стоянка Иванова, Василка Ангелова, Стоян Андонов, Теню Илиев и Руси Колев, както и на по-късно постъпилите: Жеко Касабов, Недка Минева, Тонка Денева, Тотю Пенев, Генка Кацарова, Ганка Велева и другите. С Тенцата/Т.Илиев/ на тези тържества винаги спорехме, кой от нас двамата има по-дълъг птицевъден стаж. С всички бях много близок, особено с гледачите на птици. Познавах и семните им проблеми и се стараех да им помагам. Всеки ден, сутрин обикалях птицефермата, рядко и след обед и обичах да беседвам с гледачките. При нужда, всеки от тях имаше право да идва при мен в канцеларията, но рядко го правеха. Винаги присъствах на производствените съвещания, които се провеждаха всеки понеделник след обед.

При чествуванията на "Денят на птицевъда", от института не ни се осигуряваха средства. Ние с бригадира и профгрупорг бяхме организаторите. Предварително си уговаряхме 30 броя млади петлета и ги заколвяхме, като "принудително заклани", за да ни са двойно по-втини. Готовача бай Пенъо ни ги приготвяше.

В деня на празника, всеки донасяше от къщи хляб, зеленчуци, ракия или вино. Ползвахме и средствата от наградите давани по съревнуването, съхранявани от профгрупорга. Рядко събираме такива от членовете на колектива. Тържеството с банкета

провеждахме в столовата от 18 до 22 часа, като се осигуряваше и музика. След това с автобуса ^{осигурявахме} извозването на участниците до селата и града. Въпреки, че винаги канехме ^{тъ} ръководството на института, не идва ^{хв} на нашият празник. Не следва ^{хв} нашият пример и не организираха такива дни за говедовъдите, овцевъдите и свиневъдите. Празнуваха само Георгъвден, като "Ден на животновъда".

През следващите години успях да включам "Денят на птицевъд" в Колективният трудов договор и да осигура средства за празнуването му.

Също така, само в нашата птицевъдна секция всеки месец продължавах да се честват рожденияте и именните дни. Обикновенно след производственото съвещание, обявявахме "родениците" и "именници" и им връчвахме "дребни" подаръци, а те ни почерпваха. Понякога се събиравахме и по други поводи, като родено дете или друго по инициатива на профгрупорга. По колективните прояви, ние бяхме водещи и пример в института.

От края на юли, с Милка следваше да сме в домашен отпуск и си бяхме осигурили карти за почивка с децата на море в гр. Несебър. Изнанедаващо, от АСН аз бях командирован от 1 до 18 август до Унгария, по договорора за двустранното сътрудничество. Наложи се Милка да отиде с Децата в Несебър, заедно със семейството на техника Тома Рибаров, а аз за Унгария.

Не бях ходил в тази страна от времето на войната. Бяхме почти едновременно с колегата Андон П. Геров. Настаниха ни заедно с един колега от Почвенния институт-София, в хотела на тяхното Министерство на земеделието, в курортната част на Буда. Аз гостувах на тяхният институт по птицевъдство, намиращ се в градчето Гьодъльо, на около 35 км от Будапеща. В това градче беше и Селскостопанският им институт. През войната в

това градче е била резиденцията на регента им Хорти. През време на престоят ми, винаги с мен беше завеждащ секцията "Развъждане". Тот Шандор, който знаеше добре руски. Той ми служеше и за преводач. Запозна ме най-подробно с тяхният проект за създаване на международен хибриден център по птицевъдство за страните членки на СИВ. Този проект съвпадаше доста с моите разбирания по този въпрос. Издръжката му беше доста голяма и беше трубо поемането му само ^{от} една страна, макар разходите да се покриваха почти двойно от продажбата след това на произвежданите и продавани на страните членки на СИВ ползвателни хибридни птици или прародителски и родителски форми. По този начин се избягваше разходването на валута, за внос на такива птици от известните тогава западни птицевъдни фирми. При успешното развитие на този хибриден център към СИВ, по-късно се считаше че може да се излезе и на международният пазар. Пред унгарският си колега, аз не изложих ясно мнението си по тяхният проект, и особено за седалището му в СССР или Унгария. Обещах им обаче, че след ~~посъд~~ създание проекта в АСН и М-во на земеделието, ще им бъде изпратено нашето становище.

Тот Шандор ме разведе из някои от тяхните строящи се племенни птицеферми. Едната от тях, в стопанство "Бой" беше в познания ми от времето на войната район на гр. Мохач. Даже се наложи на кръстовището между гр. Бая и Уидомбовар, когато спореха за правилният път. Тот и шофьора, аз да им посоча посоката. Еднотогава те разбраха, че съм бил през войната в този район. В племенното стопанство "Бой", повечето от птицевъдните сгради бяха още в строеж. От него, след завършването му се планираше да задоволяват с родители за производство на хибридни птици цяла юго-западна Унгария. Тук престояхме два дни.

В северо-западна Унгария посетихме известното ми с хуба

вите си коне стопанство "Баболна". Пред администрацията му беше паметника на известният жребец "О баян", родоначалник на линия езditни коне. На хиподрума в стопанството ми демонстрираха езditни коне и показа ~~на~~ най-добрите си жребци. В един от филиалите на "Баболна", посетихме строящата се племенна птицеферма. С нея щяха за задоволяват нуждите на Северо-западна Унгария. При посещението си в "Баболна", ме придржаваше Мартин Тот/Тот Марци/, завеждат секция "Хранене на птиците". Беше много приятен събеседник и ~~е~~ не толкова добър руски ~~язик~~.

Следващата седмица, отново с Тот Шандор, през град Кечкемед, по шосето за гр. Сегед посетихме племенната им птицеферма за водоплаващи/патици и гъски/. Доста нови неща научих по селекцията на водоплаващите, както и за отглеждането им.

В неделния ден, заедно с Андон Геров и третият българин, Тот Шандор с лека кола ни организира обиколка по северните брегове на Балатонското езеро. Близо до него се отбихме в гр. Вестрем, старата столица на Унгария. Посетихме католическата му църква и присъствувахме на празничната литургия/Меса/. Впечатли ме изпълненията на детския хор, acompanиран от органа на църквата. След това посетихме доста красиви крайбрежни места по Балатон. Обядвахме в един ресторант и слушахме унгарска музика. Едва тогава научих, че и Андон Геров през войната също е бил в Унгария. След обед само двамата с Тот Шандор, на ~~един~~ от плажовете се къпахме и плувахме в Балатон. Късно вечерта предоволни се заврнахме в хотела. На следващия ден ни развеждаха из Будапеща. Посетихме остров Маргит, Хълма "Гелер" и дворците в Буда. След това разглеждахме Историческият музей и паметника на крал Щефан в Пеща. Интересни бяха за мен, разказите на Тот Шандор за събитията в Унгария и особено в Будапеща през 1956 година. От това посещение имам доста снимки.

В доклада си до АСН, подробно изложих проекта на унгарците за създаване на Хибриден център по птицевъдство към СИВ, както и мнението ми с предложения.

Завръщайки се в Стара Загора, заварих Милка с децата, настъпили завърнали се от морето. Заедно с тях, до края на август всички бяхме в село Розовец.

След завръщането си на работа, веднага започнах отбора на ярките и формирането на новите основни кокоши стада в птицеферата.

Със заповед № 1644 от 15 август 1963 г. АСН беше създадена проблемна комисия по птицевъдство, към отделението "Животновъдство и ветеринарна медицина". Тя беше в следният състав: председател академик Ст. Куманов и членове: проф. Б. Евтимов, доцент Т. Ванчев, ст.н сътрудници II-ра степен Д. Балъзов и Ст. Ножчев, научни сътрудници Ц. Йонков, Р. Дончев, А. Димов, гл. асистент Г. Петкова и зоотехника-птицевъд Ст. Стоянов от М-во на земеделието. В тази комисия се обсъждаха и приемаха тематичните научни планове, тия за селекционно-племенната работа и основните направления за развитието на птицевъдството в страната.

Когато бях в института, често при мен идваше в канцеларията Коcho Караджов. Той се оказа човек, от когото можеше да се научат много неща, особено във взаимоотношенията между хората. Според него, идеите на социализма са създадени от умни и честни хора и имат реална перспектива. Често обаче, когато на партийни и държавни постове попаднат ограничени, случайните и нечестни хора, се нанасят непоправими беди при реализирането им в живота. Борбата с такива хора е много трудна, даже отчайваща, особено когато се прикриват като партийна номенклатура. Отначало приемах разбиранията му, на човек със засегнато честолюбие. По-късно в живота си се убедих, че той

е бил напълно прав. Между нас се създадоха постепенно много **блиски** отношения, продължили и постоянно стабилизирали се при изграждането на птицекомбината в гр. Плевен, а след това при експлоатацията му. През това време той израстна от специалист по фуражно производство и с любов към овцете, като признат организатор и специалист-птицевъд. Бях му постоянен консултант и след пенсионирането, като дружбата ни продължи до края на живота му.

От това лято директора на института Яко Кацаров започна ~~да~~ да се оплаква от силно главоболие и често на отсъствува от работа. Заместваше го Христо Кръстанов. От АСН, академик Н. Платиканов научихме, че на няколко пъти подавал писменно оставка, като посочвал за евентуални ~~ногови~~ замесници един от нас двамата с Христо Кръстанов. При разговор с нас в АСН и двамата първоначално отказахме, въпреки че бях убеден в желанието на Кръстанов да стане директор. След разговор с академик Н. Платикано насаме с Кръстанов, той приема, при условие, че аз като секретар на ППО на БКП активно го подпомагам. Поех пред него и АСН такъв ангажимент и от 1.I.1964 година Христо Кръстанов беше назначен за директор, а Я. Кацаров освободен.

През лятото на 1963 г беше завършено строителството на Лабораторната постройка на института и от 1 септември се настанихме в нея. Ние птицевъдите разполагахме на II-ият етаж с два кабинета и една лаборатория. Като завеждащ секция аз бях сам в единият кабинет, а в другият бяха Цонков, заедно с Н. Бачев. В лабораторията настанихме лаборантата Иван ^{на} Димитрова, скоро назначена, техничката Станка Йорданова, както и по-късно назначената Радка Берова. Останалият технически и помощни персонал остана да работи в канцелариите на птицефермата. Икономиста-птицевъд Борис Стоименов беше в

Д. Найденов

една стая на III-ия етаж с икономиста -говедовъд Т.Тодоров. Птицевъда по хранене Неделчо Йовчев беше също на III-ия етаж, в един от кабинетите на Лабораторията по хранене на домашните животни. По този начин, лично аз, както и останалите имахме по-добри условия за работа.

От 28.X. до 5.X.-1963 г АСН изпрати в Унгария доцент Т. Ванчев и научен сътрудник Ц.Цонков на съвещание по създаването на единния Хибриден център по птицевъдство за страните към СИВ. Заради сериозните ми противоречия с доцент Т. Ванчев по този проблем, аз не бях включен в делегацията. Т. Ванчев беше въобще против създаването на такъв център. Според него по-изгодно било всяка страна от СИВ да се обвърже с някоя западна птицевъдна фирма и внася необходимите и хибридни ползвателни птици. Такава позиция имал и на съвещанието в Унгария. Допуска че, докато е бил селскостопанско аташе в САЩ, се беше обвързал с някоя от тяхните птицевъдни фирми. Поради същата позиция на Полша и Румъния, до окончателно решение по този въпрос в Унгария не се стига.

През тази година, макар и по-рядко участвах в проявите на волейболният отбор на института. В градското първенство се класирахме едва трети.

Отпечатан ми беше през година колективният с В.Груев и Ц.Цонков научен труд: "Проучване на корелациите между биологическата носливост и някои други качества на кокошките", в Известия на ИЖ.Костинброд, кн.IX.1963 г. Отпечатана беше и колективната с академик Ст.Куманов и Ц.Цонков книга: "Племенната работа в птицевъдството", ДИ"Земиздат", С.1963 г/с.288/, както и самостоятелната ми брошура: "Основни мероприятия за получане на висока продуктивност от кокошките", ДИ"Земиздат", С.1963 г/с.23/. Във вестник "Кооперативно село" бр.132, 1963 г излее

статията ми "Пътища за по-висока продуктивност при птиците".

Макар и доста напрегната 1863 година, за мен и семейството ми беше добра и ползотворна, въпреки влошеното състояние със здравето на баща ми. Ние с Милка с оптимизъм гледахме на бъдещето и направихме вноска за жилищен заем.

Новата 1964 година посрещнахме както винаги, на семейната традиция до 22 часа с родителите и децата. След това у нас дойдоха Инчето и Тенко и в нашата стая се забавлявахме в Новогодишната нощ.

Децата ни растяха. Васко беше вече във втори клас и контролиран от родителите ми се оправяше сам в училище. Маринчо през март навърши 5 години и продължавахме да го водим с нас в детската градина на института.

За директор на Института беше вече назначен Христо Кърстиков. Заместникът му по производството Петко Големанов напусна. На негово място беше назначен Симон Младенов, до тогава ръководител на полевъдството. Беше работлив и честен човек но доста дребнав и формалист, което му пречеше за добро сработване. Като секретар на ППО, често ми се налагаше да споря с него но сериозни противоречия нямахме. Като агроном той винаги поставяше интересите на полевъдството пред тия на животновъдството на института.

През месец януари възникнаха първите сериозни стълкновения между между новия и стария директори Кърстиков и Кацаров. Повод за това стана притежанието на един ключ от гостните на института. Кацаров като директор имаше навика в почивните си дни да посреща гости от града в гостните. Там се черпиха, играеха белот. Той може би искаше да продължава така но се стигна до неприятна ситуация и прерикиания.